

Alegorije na pročelju Narodnega muzeja Slovenije

Namestitev dveh alegorij na pročelje muzejske palače, Narodni muzej Slovenije, 14. 10. 2022

Ljubljana, 14. oktobra 2022; Na pročelje muzejske palače Narodnega muzeja Slovenije se tik pred 201. obletnico ustanovitve muzeja vračata dve alegoriji. Novi kopiji prvotnih kipov smo v sodelovanju z Restavratorskim centrom Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije ob vhodna vrata muzeja namestili v petek, 14. oktobra 2022.

Deželni stanovi so 15. oktobra 1821 sprejeli odločitev za ustanovitev Kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani: izdali so razglas, v katerem so poudarili, da bo kulturni hram zbiral vse predmete s področja narodove ustvarjalnosti, zgodovine dežele, nacionalnega slovstva, izdelke človeških rok in neprecenljiva bogastva narave. Po preteku dobrih šest desetletij, 14. julija 1883, je bil položen temeljni kamen za novo muzejsko palačo – prvo izključno kulturi namenjeno poslopje pri nas. Načrtoval jo je ljubljanski stavbenik Viljem Treo, ki si je zamislil tudi, da bodo glavni vhod krasile štiri ženske alegorične figure, povezane z vsebino in namenom muzeja.

Leta 1885, še preden je bila nova palača Kranjskega deželnega muzeja – Rudolfinuma odprta za javnost, so ob vhodnih vratih postavili štiri ženske kipe nadnaravne velikosti: alegorije umetne obrti, zgodovine, naravoslovja in dela (poljedelstva). Zasnoval jih je uveljavljeni dunajski umetnik Richard Kauffungen, izdelala pa jih je Prva dunajska kiparska zadruga. Kipi so bili izklesani v času, ko je arhitekturna plastika s prvinami poznega historizma po vsej monarhiji doživljala svoj največji razcvet: tudi štiri alegorije na pročelju deželnega muzeja so ustrezale standardnemu programu informativnega in okrasnega kiparstva na pomembnih javnih zgradbah. Izklesane so bile iz peščenjaka in so začele hitro propadati, restavrirati so jih morali že po dveh letih. Zaradi nadaljnjega propadanja so jih še pred letom 1926 odnesli v muzejske kletne prostore in tam so spravljene še danes.

Dolga leta je pročelje muzeja samevalo. Leta 1979 so na obstoječe podstavke pred vhodom v muzej postavili odlitke iz umetne mase – iz steklenih vlaken in poliuretanske smole –, ki jih je izdelal akad. kipar Peter Mali, a tudi ti so sčasoma pod vplivom UV svetlobe propadli in pročelje je leta 2007 ponovno ostalo prazno. Te kopije so zdaj v Restavratorskem centru Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

Dan pred 201. obletnico ustanovitve Kranjskega deželnega muzeja, predhodnika Narodnega muzeja Slovenije, sta se na svoje mesto na pročelju muzejske palače vrnila alegoriji umetne obrti in dela (poljedelstva). Ddr. Mateja Kos, vršilka dolžnosti direktorice Narodnega muzeja Slovenije, ob tej priložnosti poudarja: *»Eden od pomembnih mejnikov praznovanja 200-letnice ustanovitve najstarejšega muzeja na Slovenskem je ureditev fasade muzejske stavbe, ki so jo nekoč krasile upodobitve štirih alegorij. Te so upodabljale tri temeljne vede, zastopane v muzeju: zgodovino, naravoslovje in umetno obrt, pravzaprav umetnost. Lahko rečemo, da alegorija dela (poljedelstva) med njimi ni samo zaradi obeležitve delavnosti – beseda »industrija« (nem. Industrie) je namreč v 19. stoletju imela še dodatne pomene, med drugim je skupaj s terminom umetnost (nem. Kunst) označevala področje, ki mu danes rečemo (industrijsko) oblikovanje – ampak tudi kot neke vrste zahvala Kranjski kmetijski družbi, ki je v prvih desetletjih obstoja bedela nad muzejem.*

Zanimivo je, da so alegorije v spominu obiskovalcev muzeja tesno povezane z muzejsko stavbo, pa čeprav so originale umaknili s stopnišča že pred letom 1926, kopije pa so jih zamenjevale le med letoma 1979 in 2007. Zelo veseli smo sodelovanja z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije – Restavratorskim centrom, seveda pa tudi Ministrstvu za kulturo, ki je omogočilo, da bo pročelje najstarejše muzejske stavbe, v kateri domuje naš najstarejši muzej, predvidoma prihodnje leto zasijalo v prvotni obliki.«

Novi kopiji so izdelali v Restavratorskem centru Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Jernej Hudolin, generalni direktor Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, je predstavil projekt: *»Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije je dobil naročilo za izdelavo prvih dveh kopij alegorij na začetku leta 2021, dela smo končali do konca novembra istega leta. To pomeni približno eno leto intenzivnega interdisciplinarnega dela več ljudi. Strošek za izdelavo enega kipa znaša dobrih 35.000 evrov in, dodatno, vrednost dela v okviru redne dejavnosti zavoda.*

Izdelava preostalih dveh alegorij, zgodovine in naravoslovja, je predvidena v načrtu dela za leto 2023. Vse štiri kipe bomo na muzejskem pročelju verjetno lahko občudovali že prihodnje leto.«

Vodja projekta izdelave novih kopij alegorij dr. Rok Hafner (Restavratorski center Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije) je pojasnil tehnologijo izdelave: *»Pri izdelavi novih kopij je bila uporabljena 3D tehnologija. Ker imajo prvotne kopije zadovoljivo površinsko strukturo, po drugi strani pa slabo statično trdnost, v kleti Narodnega muzeja Slovenije ohranjeni originalni kipi pa ravno obratno, so bili izdelani 3D modeli obeh oblik. Primerjave v virtualnem prostoru so pokazale večja odstopanja med kontraposti originalnih kipov in prvotnih kopij. Pri izdelavi novih kopij so bili tako upoštevanji originalni kontraposti, površinska struktura pa je bila povzeta po prvotnih kopijah, saj je pri njih boljše ohranjena.*

Novo kopije kipov so izdelane iz togih poliuretanskih pen primerne gostote; do neke mere z računalniško krmiljenimi stroji, zadnja roka, torej končna obdelava površine, pa je bila še vedno kiparska.«

Za nadaljnje branje:

- Vesna Bučič, Kipi na pročelju Narodnega muzeja in njihov avtor, *Argo, časopis slovenskih muzejev*, 40/1, 1997, str. 9–15.
- Maja Lozar Štamcar, Novorenesančna palača Kranjskega deželnega muzeja, v: T. Lazar, J. Kotar in G. Oitzl (ur.), *Narodni muzej Slovenije – 200 let*, Ljubljana 2021, str. 189–209, zlasti str. 203–205.

Slikovno in dodatno gradivo sta dostopna na spletni strani Narodnega muzeja Slovenije:

<https://www.nms.si/si/medijsko-sredisce/press>

Dodatne informacije:

Tinka H. Selič, Služba za komuniciranje

Narodni muzej Slovenije, Prešernova cesta 20, 1000 Ljubljana

t: +386 (0)1 241 44 19, m: +386 (0)41 751 270, e: tinka.selic@nms.si

www.nms.si